

Prawo Sądowe

Wnoszenie apelacji cywilnej

Zdzisław Krzemiński

5. wydanie

Prawo Sądowe

Wnoszenie apelacji cywilnej

Polecamy nasze publikacje z tego zakresu:

pod red. M. Safjana

PRAWO CYWILNE. CZĘŚĆ OGÓLNA, TOM I

System Prawa Cywilnego

E. Gniewek

KODEKS CYWILNY. KOMENTARZ, wyd. 2

Komentarze Kodeksowe

pod red. A. Zielińskiego

**KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO. KOMENTARZ DO ART. 1–505¹⁴,
TOM I, wyd. 2**

Komentarze Becka

pod red. A. Zielińskiego

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO. KOMENTARZ. TOM II

Komentarze Becka

Marcin Uliasz

**KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO. TOM I. KOMENTARZ DO
ARTYKUŁÓW 1–505¹⁴**

Krótkie Komentarze Becka

E. Marszałkowska-Krześ

POSTĘPOWANIE CYWILNE. PYTANIA. TABLICE

Ćwiczenia Becka

KC, KPC, KRO, wyd. 15

Teksty Ustaw Becka. Edycja Sądowa

Wielomodułowy System Informacji Prawnej

www.sklep.beck.pl

Wnoszenie apelacji cywilnej

Zdzisław Krzemiński

doktor, adwokat w Warszawie

5. wydanie

WYDAWNICTWO C.H. BECK
WARSZAWA 2007

Redakcja: *Joanna Cybulska*

© **Wydawnictwo C.H. Beck 2007**

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Gen. Zajęczka 9, 01-518 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C. H. Beck
Druk i oprawa: P.W.P. INTERDRUK, Warszawa

ISBN 978-83-7483-606-7

Spis treści

Wstęp	VII
Wstęp do drugiego wydania	IX
Wstęp do trzeciego, czwartego i piątego wydania	XI
Wykaz skrótów	XIII
Wykaz literatury	XV

Część I. Apelacja w sprawach cywilnych

Rozdział 1. Cechy wyróżniające apelację	3
Rozdział 2. Legitymacja do składania apelacji	10
Rozdział 3. Terminy zaskarżenia	18
Rozdział 4. Przedmiot zaskarżenia apelacją	30
Rozdział 5. Forma apelacji	34
Rozdział 6. Zarzuty podnoszone w apelacji	40
Rozdział 7. Pełnomocnik – adwokat	55
Rozdział 8. Koszty związane z wnoszeniem apelacji	59
Rozdział 9. Uwagi końcowe	64

Część II. Wzory

1. Wzór apelacji (podstawa: nieważność postępowania)	71
2. Wzór apelacji (naruszenie przepisów procesowych)	73

Część III. Teksty aktów prawnych stan na 10.3.2007 r.

1. Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm. (wyciąg))	77
2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 listopada 1996 r. w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 139, poz. 650 ze zm.)	86
3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.)	88

4. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) 98

Część IV. Wybrane orzecznictwo Sądu Najwyższego

- Orzecznictwo 137
Indeks rzeczowy 149

Wstęp

Wprowadzony do polskiej procedury cywilnej ustawą z 20.7.1950 r. system rewizyjny przestał obowiązywać. Stało się to w wyniku noweli z 1996 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 189). Przywrócono przedwojenny system, z apelacją z uwzględnieniem pewnej odmienności.

W sprawach cywilnych zamiast rewizji pojawiła się apelacja. W ten sposób przywrócono Kodeksowi postępowania cywilnego pozycję, którą miał przed wojną i którą utracił w wyniku zmian, wprowadzanych „na siłę”, do naszej procedury w okresie tzw. realnego socjalizmu, kiedy to starano się naśladować radzieckie wzory.

W okresie międzywojennym ukazało się wiele wartościowych opracowań, dotyczących instytucji apelacji, zarówno komentarzy, jak i podręczników.

Jest to obszerna literatura. Niestety, korzystanie z tych opracowań możliwe jest jedynie w bibliotekach publicznych, co w praktyce nie jest takie proste. Zresztą nie wszystkie biblioteki mają pełny zestaw tej fachowej literatury.

Na szczęście ukazało się wiele nowych opracowań zajmujących się problematyką środków odwoławczych: artykułów, komentarzy i podręczników. Mamy też nowe orzecznictwo dotyczące apelacji.

Przedmiotowe orzecznictwo Sądu Najwyższego omawiane będzie w dalszej części tej książki.

W wąskim zakresie można też korzystać z opracowań, które ukazywały się w okresie obowiązywania instytucji rewizji. Chodzi mi o komentarze, monografie, artykuły i oczywiście glosy.

Istnieje wiele cennych opracowań, z których może korzystać prawnik. A jednak u wielu praktyków nowe uregulowanie wywołuje wątpliwości. Dotyczy to w szczególności młodego pokolenia prawników, dla których apelacja to „coś dotychczas nieznanego”.

W środowisku adwokackim słyszało się głosy postulujące opracowanie i wydanie książek, które w skondensowanej formie zawierałyby informacje niezbędne wówczas, gdy „siada się” do sporządzania środka odwoławczego. Stąd powstał pomysł opracowania i wydania książek, które spełniając funkcje poradników prawniczych, służyłyby prawnikom w ich codziennej pracy zawodowej.

Pierwszym tego rodzaju opracowaniem było „Wnoszenie kasacji cywilnej”, które ukazało się w roku 1996 i przyjęte zostało bardzo życzliwie przez praktyków.

Obecnie oddajemy do rąk Czytelnika nową książkę pod tytułem „Wnoszenie apelacji cywilnej”. We wstępie do tego nowego opracowania pominąłem część historyczną poświęconą „minionemu okresowi”, w którym obowiązywały uchylone obecnie przepisy. Czytelnika ciekawego tych wiadomości odsyłam do „Wprowadzenia” umieszczonego w pierwszym wydaniu książki pt. „Wnoszenie kasacji cywilnej”.

Zdzisław Krzemiński

Warszawa, czerwiec 1999 r.

Wstęp do drugiego wydania

Pierwsze wydanie tej książki, które ukazało się w roku 1999, zostało bardzo przychylnie przyjęte przez Czytelników, czego widomym znakiem było wyczerpanie całego nakładu w ciągu kilku miesięcy.

Powstała wtedy pilna potrzeba opracowania nowego wydania.

Z dniem 1 lipca 2000 r. (z wyjątkiem niektórych przepisów dotyczących postępowania uproszczonego, tj. art. 125, 130¹ i art. 505¹–505¹³, które weszły w życie z dniem 1 października 2000 r.) weszła w życie ustawa z 24.5.2000 r. (Dz.U. Nr 48, poz. 554), która znacznie znowelizowała Kodeks postępowania cywilnego.

Artykuł 5 teże ustawy stanowi, że w sprawach wszczętych przed dniem 1 lipca 2000 r. stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, dotychczasowe przepisy o właściwości sądów w postępowaniach odrębnych.

Do złożenia i rozpoznania środków zaskarżenia od orzeczeń wydanych przed dniem 1 lipca 2000 r. mają zastosowanie przepisy dotychczasowe. Nowe przepisy stosuje sąd przy rozpoznawaniu środków zaskarżenia składanych od orzeczeń wydanych po tej dacie.

Wymieniona ustawa nowelizacyjna zawiera między innymi dość istotne zmiany dotyczące postępowania apelacyjnego. Najważniejsza zmiana dotyczy redakcji art. 378 KPC. Przepis ten, w nowym brzmieniu, stanowi, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, natomiast w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (art. 378 § 1 KPC). Granice apelacji ustalane są treścią stawianych zarzutów oraz treścią zawartych w apelacji wniosków. Skarżący nie może więc po wniesieniu apelacji wprowadzać nowych dodatkowych zarzutów. Może natomiast powoływać się na nową argumentację, odwołując się do literatury czy orzecznictwa. To ograniczenie nie dotyczy oczywiście zarzutu nieważności postępowania, gdyż sąd drugiej instancji bierze z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Natomiast w granicach zaskarżenia sąd drugiej instancji może z urzędu rozpoznać sprawę także na rzecz współuczestników, którzy wyroku nie zaskarżyli, jeżeli będące przedmiotem zaskarżenia prawa lub obowiązki są dla nich wspólne. Współuczestników tych należy zawiadomić o rozprawie; mogą oni składać pisma przygotowawcze (art. 378 § 2 KPC).

Bardzo istotne zmiany wprowadziła nowela do postępowania apelacyjnego w postępowaniu uproszczonym.

W postępowaniu uproszczonym sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego i może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym, chyba że strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację zażądała przeprowadzenia rozprawy. Sąd może rozpoznać apelację na posiedzeniu niejawnym także wtedy, gdy podniesione w apelacji zarzuty są oczywiście bezzasadne.

Sąd drugiej instancji (w tym postępowaniu) nie przeprowadza postępowania dowodowego, z wyjątkiem dowodu z dokumentu. Przepisu tego nie stosuje się tylko wtedy, gdy apelację oparto na późniejszym wykryciu dowodów, z których strona nie mogła skorzystać przed pierwszą instancją.

W szerszym zakresie istnieje możliwość uchylania przez drugą instancję wyroku zaskarżonego apelacją.

Omawiana nowela wprowadziła do obowiązującego tekstu także wiele zmian natury redakcyjnej.

Wszystkie te zmiany uwzględniłam w tym nowym drugim wydaniu pracy.

Zdzisław Krzemiński

Warszawa, luty 2001 r.

Wstęp do trzeciego, czwartego i piątego wydania

W roku 2001 ukazało się drugie wydanie tego opracowania. Zostało ono bardzo „ciepło” przyjęte przez praktyków oraz młodzież prawniczą. Sprawdzianem tego było to, że całe wydanie zostało wyczerpane. Nic więc dziwnego, że dochodziły do mnie liczne głosy sugerujące opracowanie trzeciego wydania. I tak też się stało.

Postanowiłem jednak nie zmieniać samej koncepcji tego opracowania, które ma skondensowanej formie ma zawierać informacje niezbędne przy opracowaniu i wnoszeniu apelacji.

W międzyczasie ukazało się wiele interesujących artykułów w prasie prawniczej, omawiających instytucję apelacji. Ponadto Sąd Najwyższy uchwalił wiele ciekawych orzeczeń, których znajomość jest niezbędna w pracy zawodowej prawników. Zdecydowałem się przeto na powiększenie ostatniej części opracowania, która zawiera wybrane orzeczenia Sądu Najwyższego. Znajomość tych orzeczeń jest niezbędna i to także wówczas, gdy z niektórymi tezami się nie zgadzamy. Oczywiście zawarte w pracy teksty przepisów prawnych uwzględniają dokonane zmiany.

W dniu 4.8.2004 r. ukazał się 172 numer Dziennika Ustaw RP zawierający ustawę z 2.7.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. W noweli tej znalazły się m.in. zapisy dotyczące postępowania apelacyjnego.

Ale na tym nie kończą się zmiany. Oto w dniu 1.9.2005 r., w Dzienniku Ustaw Nr 167, opublikowana została ustawa nowelizacyjna z 28.7.2005 r. „O kosztach sądowych w sprawach cywilnych”. Zawiera ona przepisy zmieniające niektóre regulacje zawarte w Kodeksie postępowania cywilnego z 1964 r., oraz zmienia regulacje zawarte w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z 13.6.1967 r. oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych z 17.12.1996 r. Zawarte w tej noweli przepisy wchodzi w życie z dniem 2.3.2006 r., z tym że w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie tej noweli stosuje się dotychczasowe przepisy o kosztach do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

Nowela zawiera zaskakujące regulacje zmieniające zasady obowiązujące dotychczas w zakresie kosztów sądowych. Zmiany te zostały uwzględnione w tym wydaniu opracowania, w szczególności jeśli chodzi o regulacje odnoszące się do postępowania apelacyjnego. Między innymi wprowadzony

został zapis nakładający na adwokata, wnoszącego apelację cywilną, obowiązek uiszczenia należnej opłaty, niezależnie od tego, czy w grę wchodzi opłata stała, czy stosunkowa. Jeśli opłata ta nie zostanie uiszczona, przy wnoszeniu przez adwokata apelacji, środek odwoławczy podlega odrzuceniu. Wezwanie do uiszczenia opłaty nie wchodzi w grę. Niebezpieczeństwo to grozi adwokatowi także wówczas, gdy pomylił się w ustalaniu wysokości opłaty.

Zdzisław Krzemiński

Warszawa, styczeń 2007 r.

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)
KSCU	ustawa z 28.7.2005 r. – o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.)
OAdwR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.9.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.)
OpłKancR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 15.11.1996 r. w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 139, poz. 650 ze zm.)
WpisCR	<i>rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17.12.1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (M.P. Nr 84, poz. 753 ze zm.) – ob. do 1.3.2006 r.</i>

2. Organy orzekające

SN	Sąd Najwyższy
SN (7)	Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów

3. Czasopisma

BSN	Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
GS	Gazeta Sądowa
M.P.	Monitor Polski
MoP	Monitor Prawniczy
NP	Nowe Prawo
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich (dawniej Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych)

Pal.	Palestra
Wok.	Wokanda
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

4. Inne skróty

art.	artykuł
Nr	numer
pkt	punkt
orz.	orzeczenie
poz.	pozycja
rozdz.	rozdział

Wykaz literatury

- A. Akerberg*, Środki odwoławcze, Warszawa 1933.
- M. Allerhand*, Nierozpoznanie istoty sprawy (art. 4 § 2 KPC), Polski Proces Cywilny 1936.
- B. Bładowski*, Nowy system odwoławczy w postępowaniu cywilnym, Warszawa 1998.
- W. Broniewicz*, Dopuszczalność środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym ze względu na przedmiot zaskarżenia, PiP 5/1997, s. 18 i n.
- W. Broniewicz*, Kognicja sądu drugiej instancji w razie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji lub nierozpoznaniu przez ten sąd istoty sprawy, PS 4/1997, s. 4 i n.
- W. Broniewicz*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2006.
- S. Cieślak*, Skutki procesowe niezachowania przez skarżącego wymagań prawnych apelacji, kasacji i zażalenia, MoP 11/2002, s. 495 i n.
- S. Dalka*, Zmiany w procedurze cywilnej według nowelizacji z marca 1996 r., PiP 8–9/1996, s. 297 i n.
- S. Dmowski*, Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym, MoP 4/1996.
- T. Erciński*, Apelacja i kasacja w procesie cywilnym, Warszawa 1996.
- T. Erciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska*, Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego, Warszawa 2006.
- T. Erciński*, O nowelizacji KPC w ogólności, PS 10/1996, s. 2 i n.
- Z. Fenichel*, Zmiana ustaleń przez sąd drugiej instancji, Głos Prawa 1936.
- M. Fruchs*, Do wykładni art. 411 KPC, Głos Prawa 1935.
- M. Fruchs*, Nowe zasady postępowania apelacyjnego według Kodeksu postępowania cywilnego, Głos Prawa 9/1934.
- A. Góra-Błaszczkowska*, Początek biegu terminu do wniesienia apelacji od wyroku zaocznego w procesie cywilnym, Pal. 5–6/2002, s. 14 i n.
- J. Gudowski*, Kodeks postępowania cywilnego (tekst, orzecznictwo, piśmiennictwo), Warszawa 1998.
- Z. Hahn*, Apelacja wedle polskiego kodeksu postępowania cywilnego, GS 1931.
- W. M. Jakubowski*, Kilka uwag o zmianie w KPC, Pal. 3–4/1996, s. 49 i n.
- J. Jaśkiewicz*, Apelacja w postępowaniu uproszczonym, PS 10/2003, s. 68 i n.
- K. Jewulski*, Odpowiedź na apelację w procesie cywilnym i następstwa omieszkania terminu przy jej wnoszeniu, PS 7–8/1998, s. 88 i n.

- J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapiere, T. Misiuk-Jodłowska*, Postępowanie cywilne, Warszawa 2003.
- Z. Kamiński*, Uwagi o skardze apelacyjnej wzajemnej i uchylenia wyroku z powodu nierozpoznania istoty sprawy, 1933.
- S. Kruszelnicki*, Apelacja według polskiej procedury cywilnej, Czasopismo Adwokatów Polskich dział województw zachodnich 1932.
- Z. Krzemiński*, Nowelizacja KPC, MoP 6/1996, s. 189 i n.
- M. Liebeskind*, Jednoosobowa apelacja, PS 1932.
- M. Lutwak*, Kilka uwag w kwestii związania sądu odwoławczego ustaleniami faktycznymi instancji pierwszej, Głos Prawa 1935.
- M. Łochowski*, Wiążąca sądowa wykładnia prawa, oceny prawne, wskazania co do dalszego postępowania (uwagi na tle art. 368 § 6 i art. 393¹⁷ KPC), PS 10/1997, s. 21 i n.
- S. Machalski*, Środek odwoławczy apelacji od wyroków sądów okręgowych i grodzkich, PS 1/1993.
- E. Marszałkowska-Krześ*, Czy sąd II instancji związany jest zarzutami apelacji? MoP 17/2006, s. 929.
- W. Masłowski*, Apelacja w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 100 złotych według KPC, Głos Sądownictwa 1933.
- W. Miszewski*, Kolegialny i jednoosobowy sąd drugiej instancji w sprawach cywilnych, RPEiS 1933.
- W. Miszewski*, Proces cywilny (wyd. powojenne 1948).
- W. Miszewski*, Zrzeczenie się środka odwoławczego, Polski Proces Cywilny 5–6/1936, s. 129.
- W. Neumann*, Zaskarżalność wyroków, których sentencja opiewa na korzyść skarżącego i brzmienie sentencji wyroku w razie podniesienia w sporze zarzutu kompensaty, Głos Adwokatów 8–11/1938.
- A. Oklejak*, Apelacja w procesie cywilnym, Kraków 1994.
- K. Piasecki* (red.), Kodeks postępowania cywilnego, Warszawa 2006.
- M. Piekarski*, Nierozpoznanie istoty sprawy, Wiadomości Prawnicze 1936.
- M. Piotrowski*, Wymogi apelacji. Zakres kognicji sądu drugiej instancji, MoP 2/2001, s. 90 i n.
- J. Skąpski*, Przyczynek do wyjaśnienia pojęcia „nierozpoznanie istoty sprawy”, Polski Proces Cywilny 1934.
- Z. Strus*, Zmiany postępowania cywilnego dokonane w nowelizacji KPC z 2000 r., Pal. 7–8/2000, s. 7.
- W. Taubre*, Istota sprawy z § 2 art. 408 KPC, Głos Prawa 1933.
- J. Turek*, Procesowe skutki uchybień dowodowych sądu, MoP 5/2003, s. 253 i n.
- M. Waligórski*, Proces cywilny. Funkcja i Struktura (wyd. powojenne 1947).
- M. Waligórski*, Środki odwoławcze kodeksu postępowania cywilnego w oświetleniu materiałów Komisji Kodyfikacyjnej, Nowy Proces Cywilny 10–15/1933.

- T. Wiśniewski*, *Apelacja i kasacja*, Warszawa 1996.
- T. Wiśniewski*, W kwestii właściwej wykładni art. 378 § 2 KPC, PS 4/1997, s. 35 i n.
- T. Wojciechowski*, Stosowanie prawa materialnego przez sąd drugiej instancji w postępowaniu cywilnym a zarzuty apelacyjne, PS 3/2003, s. 29 i n.
- M. Wójcik*, Istota sprawy (art. 408 § 2 w związku z art. 412 § 1 KPC), 1935.
- A. Zieliński*, *Apelacja według noweli KPC*, Pal. 3–4/1996, s. 55 i n.
- A. Zieliński*, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2006.
- A. Zieliński*, Zmiany w systemie zwyczajnych środków odwoławczych w KPC, MoP 2/2000, s. 481 i n.
- A. Zieliński*, Zwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu nieprocesowym, MoP 3/2002 s. 57 i n.

Część I

Apelacja w sprawach cywilnych